Euroopan unionin
virallinen lehti

FI
C-sarja

C/2023/446

1.12.2023

P9_TA(2023)0111

Syrjinnän torjuminen EU:ssa – kauan odotettu horisontaalinen syrjinnän vastainen direktiivi

Euroopan parlamentin päätöslauselma 19. huhtikuuta 2023 syrjinnän torjumisesta EU:ssa – kauan odotettu horisontaalinen syrjinnän vastainen direktiivi (2023/2582(RSP))

(C/2023/446)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen 2, 3 ja 6 artiklan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) ja erityisesti sen 10 artiklan ja 19 artiklan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja erityisesti sen 20, 21 ja 23 artiklan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön,

— ottaa huomioon 2. heinäkuuta 2008 annetun komission ehdotuksen neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta, jäljempänä ”horisontaalinen syrjinnän vastainen direktiivi”,

— ottaa huomioon rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta 29. kesäkuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY ([1]), jäljempänä ”rotusyrjintädirektiivi”,

— ottaa huomioon yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27. marraskuuta 2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY ([2]), jäljempänä ”työsyrjintädirektiivi”,

— ottaa huomioon rasismin ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmaisujen torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin 28. marraskuuta 2008 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/913/YOS ([3]),

— ottaa huomioon kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman perustamisesta 28. huhtikuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/692 ([4]),

— ottaa huomioon 3. maaliskuuta 2021 annetun komission tiedonannon ”Tasa-arvon unioni: vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030” (COM(2021)0101) ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen, jonka EU ja sen kaikki jäsenvaltiot ovat ratifioineet,

— ottaa huomioon 12. marraskuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Tasa-arvon unioni: hlbtiq-henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2020–2025” (COM(2020)0698),

— ottaa huomioon 18. syyskuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Tasa-arvon unioni: EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma 2020–2025” (EU:n rasismintorjunnan toimintasuunnitelma) (COM(2020)0565),

— ottaa huomioon 5. maaliskuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Tasa-arvon unioni: sukupuolten tasa-arvostrategia 2020–2025” (COM(2020)0152),

— ottaa huomioon 16. huhtikuuta 2019 annetun komission tiedonannon ”Tehokkaampaa päätöksentekoa sosiaalipolitiikan alalla: uusien alojen yksilöiminen määräenemmistöpäätöksiin siirtymistä varten” (COM(2019)0186),

([1]) EYVL L 180, 19.7.2000, s. 22.
([2]) EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16.
([3]) EUVL L 328, 6.12.2008, s. 55.
([4]) EUVL L 156, 5.5.2021, s. 1.

— ottaa huomioon 19. maaliskuuta 2021 annetun komission kertomuksen rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY (rotusyrjintädirektiivi) ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY (työsyrjintädirektiivi) soveltamisesta (COM(2021)0139),

— ottaa huomioon syrjimättömyyttä, yhdenvertaisuutta ja moninaisuutta käsittelevän komission korkean tason ryhmän yhdenvertaisuustietoja käsittelevän alaryhmän vuonna 2018 laatimat ja vuonna 2021 julkaistut ohjeet yhdenvertaisuustietojen keräämisen ja käytön parantamisesta,

— ottaa huomioon YK:n ihmisoikeussopimukset ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelua koskevat välineet, erityisesti ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen, kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen, kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen,

— ottaa huomioon YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman,

— ottaa huomioon demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston, vähemmistövaltuutetun ja muiden Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön elinten suositukset ja raportit,

— ottaa huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja erityisesti sen 14 artiklan ja 12 pöytäkirjan, jotka kieltävät syrjinnän,

— ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön,

— ottaa huomioon Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission, syrjimättömyyttä, monimuotoisuutta ja osallisuutta käsittelevän ohjauskomitean, parlamentaarisen yleiskokouksen, Venetsian komission ja muiden Euroopan neuvoston elinten suositukset, raportit ja päätöslauselmat,

— ottaa huomioon Euroopan sosiaalisen peruskirjan,

— ottaa huomioon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin, myös sen yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevan kolmannen periaatteen, sekä 4. maaliskuuta 2021 annetun komission tiedonannon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevasta toimintasuunnitelmasta (COM(2021)0102),

— ottaa huomioon 13. joulukuuta 2022 antamansa päätöslauselman aiheesta ”Tavoitteena yhdenvertaiset oikeudet vammaisille henkilöille” ([5]),

— ottaa huomioon 10. marraskuuta 2022 antamansa päätöslauselman rodullisesta oikeudenmukaisuudesta, syrjimättömyydestä ja rasismintorjunnasta EU:ssa ([6]),

— ottaa huomioon 14. syyskuuta 2021 antamansa päätöslauselman hlbtiq-henkilöiden oikeuksista EU:ssa ([7]),

— ottaa huomioon 11. maaliskuuta 2021 antamansa päätöslauselman EU:n julistamisesta hlbtiq-vapauden alueeksi ([8]),

— ottaa huomioon 17. joulukuuta 2020 antamansa päätöslauselman tarpeesta erityiseen sukupuolten tasa-arvoa käsittelevään neuvoston kokoonpanoon ([9]),

— ottaa huomioon 25. lokakuuta 2016 ([10]) ja 7. lokakuuta 2020 ([11]) antamansa päätöslauselmat demokratiaa, oikeusvaltiota ja perusoikeuksia koskevan EU:n järjestelmän perustamisesta,

— ottaa huomioon 19. kesäkuuta 2020 antamansa päätöslauselman rasisminvastaisista mielenosoituksista George Floydin kuoleman johdosta ([12]),

— ottaa huomioon 21. tammikuuta 2021 antamansa päätöslauselman sukupuolten tasa-arvoa koskevasta EU-strategiasta ([13]),

— ottaa huomioon 26. maaliskuuta 2019 antamansa päätöslauselman afrikkalaistaustaisten henkilöiden perusoikeuksista Euroopassa ([14]),

---

([5]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0435.
([6]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2022)0389.
([7]) EUVL C 117, 11.3.2022, s. 2.
([8]) EUVL C 474, 24.11.2021, s. 140.
([9]) EUVL C 445, 29.10.2021, s. 150.
([10]) EUVL C 215, 19.6.2018, s. 162.
([11]) EUVL C 395, 29.9.2021, s. 2.
([12]) EUVL C 362, 8.9.2021, s. 63.
([13]) EUVL C 456, 10.11.2021, s. 208.
([14]) EUVL C 108, 26.3.2021, s. 2.

— ottaa huomioon 12. helmikuuta 2019 antamansa päätöslauselman tarpeesta laatia vahvistettu vuoden 2020 jälkeinen EU:n strateginen puitekehys romanien osallisuutta edistäville kansallisille strategioille ja tehostaa romanivastaisuuden torjuntaa ([15]),

— ottaa huomioon 2. huhtikuuta 2009 antamansa lainsäädäntöpäätöslauselman ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta ([16]),

— ottaa huomioon perusoikeuksien tilanteesta EU:ssa antamansa päätöslauselmat,

— ottaa huomioon Strasbourgissa 22. lokakuuta 2019 käydyn täysistuntokeskustelun horisontaalisen syrjinnän vastaisen direktiivin edistämisestä,

— ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeusviraston raportit ja tutkimukset ja erityisesti sen raportin tasa-arvosta EU:ssa 20 vuotta tasa-arvodirektiivien ensimmäisen täytäntöönpanon jälkeen ”Equality in the EU: 20 years on from the initial implementation of the Equality Directives” ([17]),

— ottaa huomioon kysymykset neuvostolle ja komissiolle syrjinnän torjumisesta EU:ssa – kauan odotettu horisontaalinen syrjinnän vastainen direktiivi (O-000010/2023 – B9-0013/23 ja O-000011/2023 – B9-0014/23),

— ottaa huomioon työjärjestyksen 136 artiklan 5 kohdan ja 132 artiklan 2 kohdan,

A. ottaa huomioon, että oikeus syrjimättömyyteen on perusoikeuskirjassa ja perussopimuksissa vahvistettu perusoikeus, jota on kunnioitettava kaikilta osin; ottaa huomioon, että syrjintä on kielletty EU:ssa;

B. ottaa huomioon, että syrjimättömyysperiaate on yksi SEU-sopimuksen 2 artiklassa vahvistetuista Euroopan unionin yhteisistä arvoista; ottaa huomioon, että SEUT 10 artiklan mukaan unionin on pyrittävä politiikkojensa ja toimiensa määrittelyssä ja toteuttamisessa torjumaan syrjintää; ottaa huomioon, että perusoikeuskirjan 20 artiklan mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja että 21 artiklassa lisäksi kielletään useisiin eri tekijöihin perustuva syrjintä;

C. toteaa, että jokaisella ihmisellä EU:ssa on yhtäläinen oikeus tulla yhteiskunnan täysvaltaiseksi ja aktiiviseksi jäseneksi ja tulla kohdelluksi yhdenvertaisesti lain edessä;

D. toteaa, että EU:n syrjinnän vastaisen kehyksen tarjoamassa suojelussa on merkittäviä puutteita; toteaa, että tämä hajanaisuus luo keinotekoisen syrjintäperusteiden hierarkian, mikä rajoittaa työelämässä ja sen ulkopuolella tapahtuvaa syrjintää koskevan unionin tason suojelun laajuutta ja soveltamisalaa; toteaa, että vaikka sukupuoleen ja rotuun tai etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää vastaan on jo jonkinasteinen suoja, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään ja sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää vastaan ei ole saman tasoista suojaa;

E. ottaa huomioon, että vuonna 2008 komissio esitti ehdotuksen horisontaaliseksi syrjinnän vastaiseksi direktiiviksi (COM(2008)0426), joka kattoi useita eri aloja, kuten koulutuksen, sosiaalisen suojelun sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan; ottaa huomioon, että parlamentti vahvisti kantansa huhtikuussa 2009; ottaa huomioon, että vaikka tästä on kulunut jo 15 vuotta, neuvosto ei ole vieläkään vahvistanut kantaansa; ottaa huomioon, että ehdotus ei ole edennyt neuvostossa parlamentin toistuvista kehotuksista huolimatta;

F. toteaa, että eräät jäsenvaltiot ovat estäneet konkreettisen edistymisen tämän nimenomaisen menettelyn käsittelyssä neuvostossa;

G. ottaa huomioon, että syrjintä lisääntyy eri puolilla EU:ta; toteaa, ettei syrjintää voida dokumentoida asianmukaisesti, koska jäsenvaltiot eivät kerää vertailukelpoisia ja eriteltyjä yhdenvertaisuustietoja ja koska tapauksia jää ilmoittamatta; ottaa huomioon, että viidesosa ihmisistä EU:ssa kohtaa syrjintää tai häirintää eri perusteiden tai useiden perusteiden yhdistelmän vuoksi ([18]);

H. ottaa huomioon, että unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ovat kehittäneet laajan oikeuskäytännön yhdenvertaisen kohtelun ja syrjinnän torjunnan alalla sen jälkeen, kun komissio esitti ehdotuksen horisontaaliseksi syrjinnän vastaiseksi direktiiviksi vuonna 2008; ottaa huomioon, että unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on selvennetty useita EU:n syrjinnän vastaisen kehyksen tulkintaan liittyviä kysymyksiä, ja toteaa, että oikeuskäytäntö tarjoaa näin ollen hyödyllisiä suuntaviivoja voimassa olevan lainsäädännön soveltamiseen;

([15]) EUVL C 449, 23.12.2020, s. 2.
([16]) EUVL C 137 E, 27.5.2010, s. 68.
([17]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en_0.pdf.
([18]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en.pdf.

I. katsoo, että EU:n syrjinnän vastaisen kehyksen ja unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön puutteellinen täytäntöönpano jäsenvaltioissa on jatkuva huolenaihe, jota ei voida jättää huomiotta;

J. toteaa, että suojelu syrjinnältä on epäjohdonmukaista eri jäsenvaltioissa ja että tällä on todistetusti kielteisiä vaikutuksia yksittäisiin ihmisiin ja koko yhteiskuntaan;

1. pitää erittäin valitettavana, ettei horisontaalisen syrjinnän vastaisen direktiivin käsittely ole edennyt neuvostossa vuoden 2008 jälkeen; kehottaa jälleen neuvostoa kiireellisesti jatkamaan horisontaalisen syrjinnän vastaisen direktiivin käsittelyä 15 vuoden toimettomuuden jälkeen; korostaa, että tämän on tapahduttava vuoden loppuun mennessä ja että parlamentti on valmis hyväksymään direktiivin ennen tämän vaalikauden loppua;

2. muistuttaa, että EU:n perussopimuksissa ja peruskirjassa vahvistetaan, että EU:n tehtävä ja velvollisuus on torjua syrjintää ja edistää kaikkien yhdenvertaista kohtelua;

3. korostaa, että viimeisimmän horisontaalista syrjinnän vastaista direktiiviä koskevan tilannekatsauksen mukaan kahdella valtuuskunnalla on ollut yleisvarauma, kahdella parlamentaarinen tarkasteluvarauma ja kaikilla valtuuskunnilla yleinen tarkasteluvarauma; korostaa, että neuvoston keskustelujen ytimessä olevat kysymykset koskevat muun muassa vammaisuutta käsitteleviä säännöksiä ja erityisesti mahdollisuutta myöntää jäsenvaltioille kohtuuttoman pitkä pidennys määräaikaan, jonka kuluessa direktiivi on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä, siltä osin kuin on kyse niiden velvollisuudesta tehdä kohtuullisia mukautuksia; pitää valitettavana, että vaikka kiireellisille toimille syrjinnän torjumiseksi horisontaalisesti EU:n tasolla on selvä tarve, asiassa ei ole tähän mennessä saavutettu konkreettista edistystä;

4. pitää valitettavana, että neuvosto on sivuuttanut lukuisat ja painokkaat pyynnöt jatkaa asian käsittelyä sekä parlamentin suositukset, ja kehottaa neuvostoa sisällyttämään parlamentin suosituksen valtuutukseensa ja toteuttamaan kaikki asianmukaiset toimet syrjinnän torjumiseksi EU:ssa;

5. kehottaa tulevia neuvoston puheenjohtajavaltioita harkitsemaan vakavasti sukupuolten tasa-arvoa ja tasa-arvoa käsittelevän neuvoston kokoonpanon perustamista, jotta voidaan helpottaa korkean tason keskusteluja näistä kysymyksistä ja mahdollistaa asianmukaiset ministeritason keskustelut tämän direktiivin tekstistä; pitää valitettavana, että SEUT 19 artiklassa edellytetään neuvoston yksimielisyyttä, ja kehottaa käyttämään siirtymälauseketta;

6. korostaa, että horisontaalisen syrjinnän vastaisen direktiivin hyväksyminen tarjoaisi kattavan ja ratkaisevan tärkeän kehyksen syrjinnän torjumiseksi unionin tasolla ja sillä korjattaisiin EU:n nykyisen syrjinnän vastaisen kehyksen puutteet, millä varmistettaisiin suojelu työmarkkinoiden ulkopuolella; korostaa, että on kiireellisesti omaksuttava horisontaalinen lähestymistapa syrjinnän torjumiseen, jotta voidaan poistaa nykyinen keinotekoinen syrjintäperusteiden hierarkia ja siten suojella kaikkia;

7. pitää valitettavana, etteivät jäsenvaltiot ole vieläkään panneet täytäntöön EU:n syrjinnän vastaista kehystä; on huolissaan siitä, että tämä vaikuttaa kielteisesti yksittäisiin ihmisiin ja koko yhteiskuntaan ([19]); kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että EU:n nykyinen syrjinnän vastainen kehys pannaan täytäntöön täysimääräisesti ja asianmukaisesti;

8. pyytää komissiota tehostamaan voimassa olevan lainsäädännön täytäntöönpanoa koskevaa seurantaansa; muistuttaa kannastaan, jonka mukaan komission oikeusvaltiota koskevaa vuosikertomusta olisi laajennettava niin, että siinä käsiteltäisiin kaikkia SEU-sopimuksen 2 artiklassa mainittuja arvoja, mukaan lukien yhdenvertainen kohtelu ja syrjimättömyys; kehottaa lisäksi komissiota käyttämään ennakoivasti kaikkia käytettävissä olevia välineitä tätä alaa koskevan EU:n lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi, mukaan lukien käynnistämällä jäsenvaltioita vastaan rikkomusmenettelyjä ja edistämällä niitä;

9. pyytää jäsenvaltioita kiireellisesti noudattamaan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä ja kehottaa komissiota seuraamaan sen täytäntöönpanoa erityisesti yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden alalla; kehottaa komissiota ryhtymään toimiin, jos oikeuskäytäntöä ei noudateta;

10. ilmaisee syvän huolensa siitä, ettei jäsenvaltioissa tunneta perusoikeuskirjaa riittävän hyvin ja että sen täytäntöönpanossa kansallisella tasolla on puutteita, kuten perusoikeusvirasto on tuonut esiin; kehottaa komissiota tehostamaan toimiaan, joilla lisätään jäsenvaltioiden tietoisuutta perusoikeuskirjasta sekä EU:n syrjinnän vastaisesta kehyksestä ja asiaa koskevasta unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja edistetään niiden asianmukaista täytäntöönpanoa;

11. on huolissaan siitä, että perusoikeusviraston mukaan nykyiset menettelyt ja järjestelmät syrjinnästä ilmoittamiseksi ovat usein tehottomia eivätkä ne aina auta syrjinnän uhreja hakemaan korvauksia ja saamaan oikeutta; kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota korjaamaan tämän tilanteen ja siten varmistamaan, että kaikki unionin kansalaiset kokevat voivansa turvallisesti ilmoittaa kaikesta mahdollisesti kohtaamastaan syrjinnästä;

([19]) https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2021-opinion-equality-directives-01-2021_en_0.pdf.

12. kehottaa jäsenvaltioita ja komissiota edistämään yhdenvertaisuustietojen keräämistä ja käyttöä unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti; korostaa, että vertailukelpoisten ja eriteltyjen yhdenvertaisuustietojen pakollinen kerääminen on tarpeen sen varmistamiseksi, että syrjintä dokumentoidaan asianmukaisesti siten, että samalla kunnioitetaan täysin yksityisyydensuojaa koskevaa perusoikeutta, henkilötietojen suojaa ja asiaankuuluvaa kansallista ja unionin lainsäädäntöä;

13. pitää valitettavina yhdenvertaiseen kohteluun liittyviä erittäin huolestuttavia suuntauksia, joita esiintyy useissa jäsenvaltioissa ja jotka myös perusoikeusvirasto on tuonut esiin ([20]); kehottaa komissiota seuraamaan tiiviisti nykyisten perusoikeuksia heikentävien toimien ja syrjinnän lisääntymistä eri puolilla EU:ta; kehottaa komissiota lisäksi tarkastelemaan kaikkia mahdollisia keinoja horisontaalista syrjinnän vastaista direktiiviä koskevan poliittisen umpikujan ratkaisemiseksi ja torjumaan syrjinnän kaikkia muotoja EU:ssa yhtä päättäväisesti;

14. katsoo, että jos komissio tekee horisontaalista syrjinnän vastaista direktiiviä koskevaan ehdotukseensa muutoksia, niiden on perustuttava parlamentin kantaan, käsiteltävä risteävää syrjintää ja nimenomaisesti kiellettävä syrjintä minkä tahansa perusoikeuskirjassa lueteltujen perusteiden yhdistelmän perusteella;

15. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle.

([20]) https://fra.europa.eu/fi/publication/2022/fundamental-rights-report-2022.